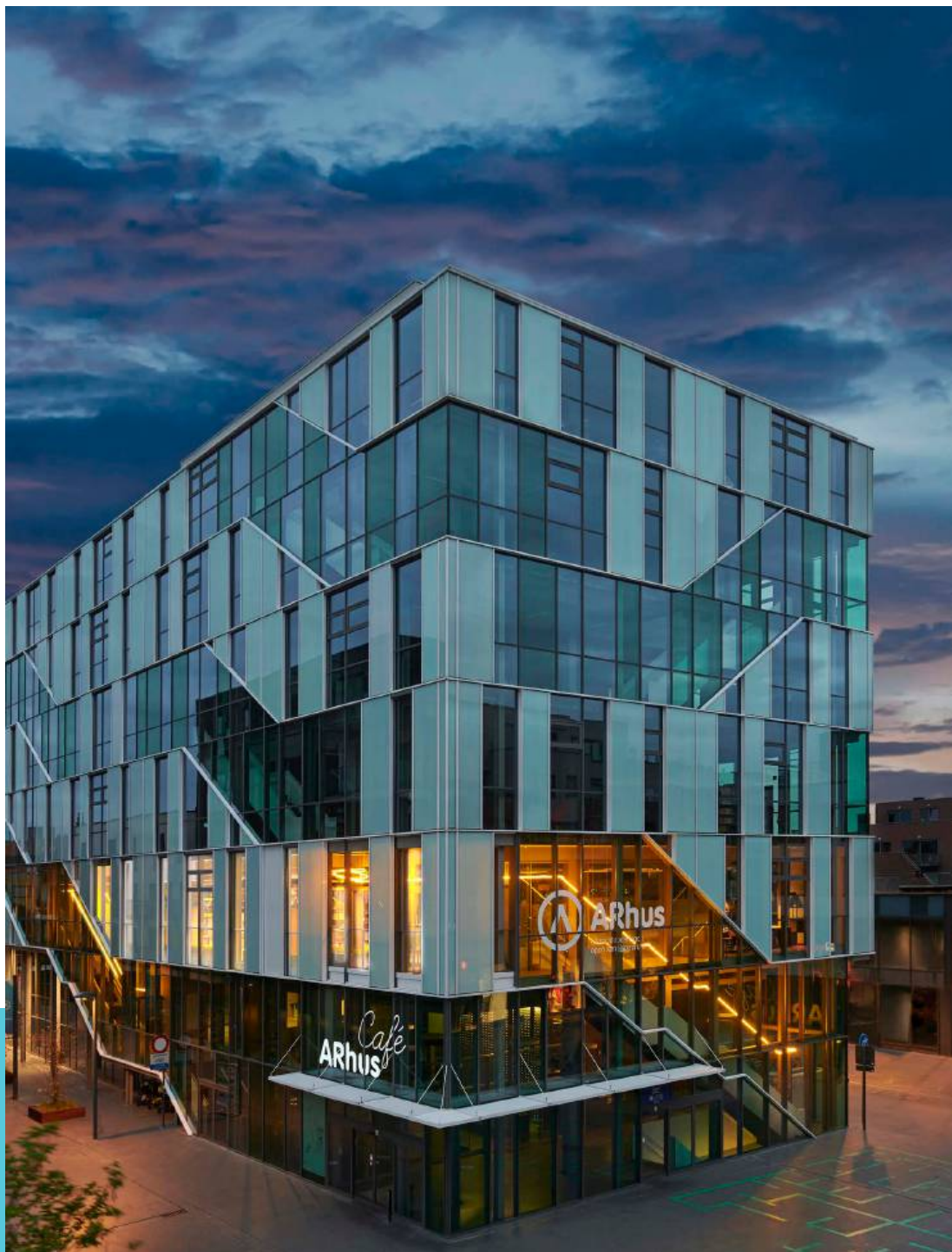

KENNISCENTRUM
ARHUS

BELEIDSKADER 2022-2026

Nabijheid / Toegankelijkheid / Vertrouwen
Technologie / Netwerk / Kennisdelen

ARhus

albrecht rodenbach
open kenniscentrum

— Samenvatting

In het eerste beleidskader van ARhus (2014–2018) werd de initiële ambitie bepaald: van de bibliotheek een slagkrachtig, innovatief en toekomstgericht kenniscentrum maken. ARhus focuste zich in die periode op drie trajecten: van lener naar gebruiker, van boek naar kennis en van bibliotheek naar ‘community’.

Het aantal bezoeken in de periode tussen 2014 en 2019 steeg met 40%. Meer mensen komen dus voor andere functies naar ARhus dan om boeken of andere materialen uit te lenen. Het programma-aanbod werd uitgebreid en het aantal deelnemers werd meer dan verdubbeld. Tal van projecten werden opgezet om kennisverwerving en kennisdeling te faciliteren. Interactie werd gestimuleerd, waardoor de rol van ‘klant’ en ‘leverancier’ kon wisselen.

In dit nieuwe beleidskader bepalen we waar ARhus in de periode 2022–2026 zal op inzetten om verder invulling te geven aan de opdracht om een innovatief platform voor levenslang en levensbreed leren in te richten. Het behoort tot de basisopdracht van ARhus om de traditionele bibliotheekwerking in de stad Roeselare verder te verzekeren. De belangrijkste bouwstenen hierbij zijn nabijheid, toegankelijkheid en vertrouwen, maar ook technologie, netwerk en kennisdelen. Verder hebben we ook aandacht

voor de 21ste-eeuwse vaardigheden (die mensen wezenlijk onderscheiden van computers). Het gaat om sociale vaardigheden die mensen in de mogelijkheid stellen om met elkaar samen te werken, om nieuwe kennis en informatie op te nemen, om met elkaar te interageren, om aan zelfreflectie te doen, enz. Ze dienen als basis voor onze werking, projecten en programma’s.

Vanuit onze omgeving (de stad, de regio, de provincie, Vlaanderen en de Europese Unie) vangen we relevante uitdagingen en ambities op om mee te nemen in onze werking. Zo krijgen we te maken met een ouder wordend publiek, een meer cultureel divers publiek en een hoger percentage alleenwoners. Mensen moeten beschikken over meer digitale vaardigheden om mee te kunnen in de veranderende maatschappij en arbeidsmarkt. Sociale inclusie en burgerzin worden belangrijker om mee te kunnen participeren in de samenleving. Het belang van (technologische) innovatie, digitalisering, zorg en (mentale) gezondheid groeit. Deze omgevingsfactoren nemen we mee in de bepaling van onze doelstellingen.

Bovenop de basisopdracht van ARhus (de traditionele bibliotheekwerking) formuleren we voor de periode 2022–2026 zeven beleidsprioriteiten of werven:

1 ARHUS WERKT AAN TAAL- EN LEESBEVORDERING

2 ARHUS WERKT AAN E-INCLUSIE

3 ARHUS WERKT SAMEN MET HET ONDERWIJS

4 ARHUS WERKT AAN INCLUSIE

5 ARHUS MAAKT WERK VAN EEN COCREATIEVE BIBLIOTHEEK

6 ARHUS MAAKT WERK VAN EEN ANTENNEBIBLIOTHEEK

7 ARHUS MAAKT WERK VAN EEN GEZONDHEIDS-BIBLIOTHEEK

— Inhoud

1.	Inleiding	4
<hr/>		
2.	Opdracht, Visie, Missie, Waarden	6
<hr/>		
	Opdracht	6
	Visie & Missie	7
	Waarden	11
3.	Terugblik	12
<hr/>		
	Van lener naar gebruiker	12
	Van boek naar kennis	13
	Van bibliotheek naar community	14
4.	Omgeving	15
<hr/>		
	Stad Roeselare	15
	Regio Midwest	18
	Provincie West-Vlaanderen	19
	Vlaanderen	20
	Europa	21
	Conclusie	21
5.	Werven	22
<hr/>		
	ARhus werkt aan taal- en leesbevordering	22
	ARhus werkt aan e-inclusie	23
	ARhus werkt samen met het onderwijs	24
	ARhus werkt aan inclusie	25
	ARhus maakt werk van een cocreatieve bibliotheek	26
	ARhus maakt werk van de antenne-bibliotheek	27
	ARhus maakt werk van een gezondheidsbibliotheek	28

1 — Inleiding

Het verhaal van het Kenniscentrum ARhus gaat terug tot 2002, het jaar waarin de twee Roeselaarse bibliotheken (bibliotheek De Vriendschap en bibliotheek Albrecht Rodenbach) gefusioneerd werden. In de periode 2002-2007 werd een aanzet gegeven om processen te integreren en de twee bedrijfsculturen naar elkaar te laten toegroeien.

In 2007 sloten de Stad Roeselare en de Vlaamse Regering een stadscontract af voor de ontwikkeling van een 'Nieuwe Openbare Bibliotheek Roeselare als Kennis-, Informatie- en Leercentrum'. De keuze voor de bouw van een nieuwe openbare bibliotheek als kennis-, informatie- en leercentrum werd gemotiveerd vanuit diverse invalshoeken:

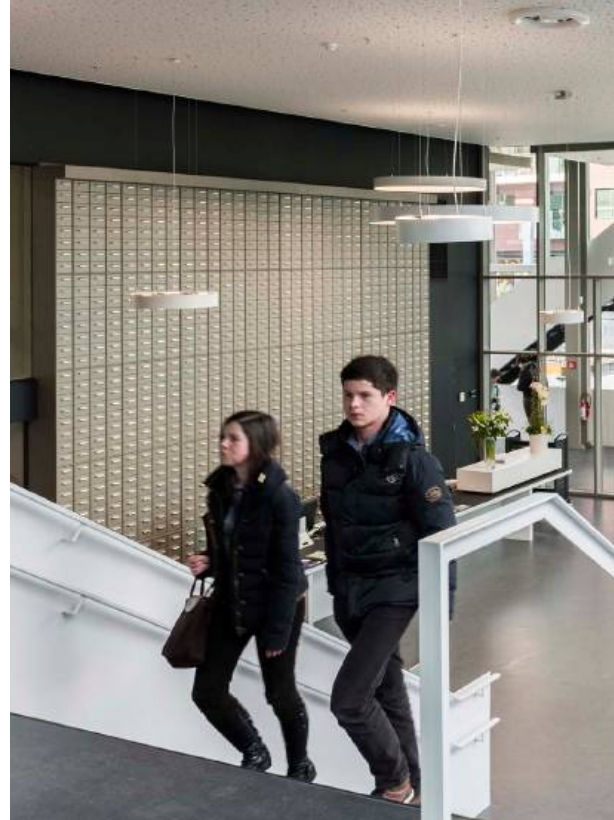
- **de opportuniteit om een sterk toekomstgerichte en klantgestuurde bibliotheekwerking te ontwikkelen**
- **de nood aan een nieuw gebouw**
- **de ambitie om een polyvalent kennis-, informatie- en leercentrum in de Roeselaarse onderwijscontext uit te bouwen**

In 2008 werd de vzw Het Portaal opgericht om uitvoering te geven aan dit stadscontract. De keuze voor een verzelfstandigde entiteit werd samengevat in een kadernota vanuit volgende overwegingen:

- › Een verzelfstandigde entiteit is slagkrachtiger om het kenniscentrum uit te bouwen met aandacht voor innovatie, ontwikkeling en onderzoek.
- › Een aparte entiteit kan 'geleverde diensten en goederen' beter meten, wat de efficiëntie, transparantie (ook op financieel vlak) en effectiviteit ten goede komt.
- › Een gemeentelijke vzw kan duidelijker haar kerntaken in de verf zetten.
- › Een gemeentelijke vzw biedt tal van voordelen voor de samenwerking met private partners.
- › De vlottere interne besluitvorming en werking draagt bij tot een grotere dynamiek en flexibiliteit.

Via de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van de vzw is er ook ruimte voor het creëren van een grotere betrokkenheid (met bijhorende medezeggenschap) van diverse gebruikersgroepen en hun vertegenwoordigers.

Terwijl het initieel de bedoeling was om enkel de exploitatie van het kenniscentrum in handen te geven van de vzw Het Portaal, werd in 2011 beslist om ook de inhoudelijke werking met alle bijhorende middelen (waaronder het volledige personeelseffectief) onder te brengen in de vzw. Om die reden werd ook beslist over te gaan tot de aanwerving van een algemeen directeur, die zowel bestuurlijk als inhoudelijk en zakelijk verantwoordelijk werd voor de uitbouw van het kenniscentrum. In 2013 werd de overdracht van alle middelen – inclusief de personele middelen – gerealiseerd.

“Kenniscentrum ARhus is een voorbeeld in Vlaanderen en bij uitbreiding ook internationaal.”

Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur 2014-2019

In 2014 werd het Kenniscentrum ARhus geopend en werd een eerste visienota voor de periode 2014-2018 goedgekeurd door de bestuursorganen van vzw Het Portaal. In deze nota werd een model voorgesteld om de initiële ambities (van de bibliotheek een slagkrachtig, innovatief en toekomstgericht kenniscentrum maken) te realiseren. En om hiermee ook een voorbeeldfunctie voor de sector te zijn. Er werd resoluut gekozen voor een brede positionering zowel naar gebruikers als naar domeinen toe.

ARhus focuste zich in de voorbije periode op drie trajecten:

1. Van lener naar gebruiker

vanuit de ambitie om als bibliotheek niet alleen voor de leners, maar potentieel voor de gehele bevolking relevant te zijn.

2. Van boek naar kennis

waar de kernopdracht bij de verzameling en ontsluiting van boeken lag en traditioneel gesitueerd werd binnen cultuur en vrije tijd, zien we voor de bibliotheek een veel bredere rol weggelegd om mensen kennis en vaardigheden bij te brengen over domeinen en sectoren heen.

3. Van bibliotheek naar ‘community’

waar de bibliotheek een aanbod voorzag, willen we nu vooral de interactie met en tussen de gebruikers stimuleren. Ook fysiek, door bv. het ARhus Café.

We slaagden hierin door te ‘verbinden’, te ‘vernieuwen’ en te ‘ondernemen’. We kunnen stellen dat dit beleidskader vernieuwend en toonaangevend was voor de sector in Vlaanderen. Dit leidde tot een succesvolle positionering van ARhus als kenniscentrum en als ‘spin in het web’. Deze brede positionering zorgde ervoor dat ARhus vanuit diverse hoeken benaderd werd om een of meerdere rollen op te nemen (regierol, coördinatierol, netwerkrol).

Zowel binnen de eigen organisatie als ten aanzien van derden drong de nood aan afbakening en verdieping zich op. In de periode 2019-2021 werd hierover met de hoofdaandeelhouder, met name de Stad, intensief in dialoog gegaan. Dit leidde tot een aangepaste samenwerkingsovereenkomst. Hierin werden de basisopdracht en de bijkomende mandaten van ARhus afgebakend, zonder voorbij te gaan aan de initiële ambities en doelstellingen die tot de oprichting van de verzelfstandigde entiteit hebben geleid.

In voorliggend beleidskader wordt er, vanuit een doorgedreven visie, terugblik en omgevingsanalyse, aangegeven op welke domeinen ARhus in de periode 2022-2026 zal inzetten om verder invulling te geven aan de opdracht om een innovatief platform voor levenslang en levensbreed leren in te richten.

2 — Opdracht, visie, missie & waarden

OPDRACHT

In de hernieuwde samenwerkingsovereenkomst tussen de Stad Roeselare en vzw Het Portaal wordt de opdracht als volgt omschreven:

“Het behoort tot de basisopdracht van ARhus om de traditionele bibliotheekwerking in de stad te verzekeren. Daarnaast is ARhus een partner in de realisatie van de stedelijke ambities op het vlak van kennisbevordering en kruisbestuiving. ARhus gaat hiervoor relevante partnerschappen aan en bouwt hiervoor een gericht netwerk – inclusief antennes – uit. ARhus neemt een voorbeeldrol op het vlak van innovatie op binnen de bibliotheeksector.

De opdrachten van ARhus kaderen in het strategisch meerjarenplan van de Stad en meer specifiek binnen de beleidsdoelstelling: ‘Ondernemend en Slim Vooruit’ (...).”

De basisopdracht wordt verder als volgt gespecificeerd:

- › Op het vlak van collectievorming wordt gewerkt aan een verder gericht aanbod en de bekendmaking ervan.
- › Er worden piloottrajecten opgezet rond de ruime antennewerking (deelgemeenten, RADAR, etc.) en de bestaande antennewerking wordt geëvalueerd (STEM-antenne voor de Roeselaarse Scholen, Kidz, etc.).
- › Programmatie, opgezet binnen ARhus, geeft aandacht aan de diverse stadsprojecten. ARhus is een stadspartner in diverse bovenlokale samenwerkingsverbanden.

“Hiernaast kan de Stad aanvullende specifieke opdrachten geven aan ARhus, in lijn met het meerjarenplan van de Stad.”

Naast deze basisopdracht en specifieke opdrachten, waarbij ARhus een regierol heeft, is ARhus ook partner in tal van andere projecten van de Stad en van andere lokale en bovenlokale partners. In deze projecten neemt ARhus een actorrol en/of disseminatierol op.

ARhus, partner in de realisatie van de stedelijke ambities op het vlak van kennisbevordering en kruisbestuiving.

VISIE & MISSIE

In een maatschappij die snel en constant evolueert is een bibliotheek die inzet op geletterdheid in de brede zin van het woord een groeisector. Dit inzetten op geletterdheid in brede zin dient te gebeuren met aandacht voor de wezenskenmerken van een bibliotheek.

Het open kenniscentrum ARhus is een bibliotheek die inzet op geletterdheid in de brede zin van het woord, en die daardoor mee mogelijk maakt dat elke burger permanent participeert aan een constant evoluerende maatschappij.

Van oudsher zijn bibliotheken kenniscentra waar technologie, kennisdeling en netwerking centraal staan. Als inspiratiebron bij uitstek kunnen we verwijzen naar de hellenistische bibliotheek van Alexandrië. Ze beschikten er over de nieuwste technologie om kennis te borgen en te delen. We kunnen de toenmalige papyrusrollen dan ook gerust vergelijken met de nieuwste dragers van vandaag. De bibliotheek van 'gisteren' beschikte ook over een uitgebreid netwerk van wetenschappers, schrijvers en filosofen die ervoor zorgden dat de bibliotheek van Alexandrië de vinger aan de pols kon houden op vlak van nieuwe evoluties en inzichten. Dit geheel werd ondergebracht in een 'state of the art' architectuur, waar fysieke ontmoeting, kennisdeling en kruisbestuiving gefaciliteerd werden. De wezenskenmerken van de bibliotheek van Alexandrië of 'de bibliotheek van gisteren' zijn dan ook samen te vatten als volgt:

- › **Technologie**
- › **Netwerk**
- › **Kennisdeling**

Het wezen van de huidige openbare bibliotheek gaat terug tot het midden van de 19de eeuw. Vóór die tijd kon de bibliotheek bezwaarlijk een toegankelijk, democratisch instituut genoemd worden. In het midden van de 19de eeuw komt hier verandering in en wordt een model uitgebouwd waar kennis en informatie toegankelijk gemaakt worden voor iedereen. En dit zowel door middel van het ter beschikking stellen van materialen (boeken) als van infrastructures. De bouwstenen van de openbare bibliotheek sedert de 19de eeuw of 'de bibliotheek van vandaag' kunnen als volgt samengevat worden:

- › **Nabijheid**
- › **Toegankelijkheid**
- › **Vertrouwen**

De bouwstenen van 'de bibliotheek van vandaag': nabijheid, toegankelijkheid en vertrouwen.

“Heel fijn dat men er kan lezen in het aanbod dat heel vaak vernieuwd wordt! Fijn dat het plantenasiel en andere initiatieven ook een plaats krijgen! Gezelschapsspelen en piano zijn super! Kortom: een heel gezellige ontmoetingsplaats!”

Anoniem

› Technologie

Kennis delen gebeurt met een aan de tijd aangepaste technologie. In Alexandrië beschikte men over de nieuwste technologie om kennis te borgen en te delen: papyrus. Vandaag beschikt men over digitale dragers en toegangswegen. We trappen misschien een open deur in door te stellen dat technologie geen doel op zich is. Toch stellen we al te vaak vast dat in het letterwoord ICT het aandeel ‘T’ groter is dan het aandeel ‘IC’. Wij kiezen er expliciet voor om technologie ondergeschikt te houden aan Informatie en Communicatie (= het delen van kennis en informatie). We blijven ook alle middelen inzetten om toegang tot kennis en informatie te verschaffen (dus ook fysieke ontmoetingsplekken en mensen van vlees en bloed).

› Netwerk

Een organisatie die de vinger aan de pols wil houden op vlak van alles wat beweegt in een steeds complexer wordende wereld is een genetwerkte organisatie. Relevante netwerken en modellen uitbouwen om voeling te houden met allerhande evoluties is een *conditio sine qua non*. ARhus bouwt dan ook bewust netwerken uit met sterke spelers uit het lokale veld, met kennis- en onderwijsinstellingen en met ondernemers in de brede zin van het woord (cultuur, welzijn, onderwijs, economie, beleid). Toegang verschaffen tot kennis en informatie betekent dan ook toegang tot het netwerk met kennis en informatie.

› Kennisdeling

Net zoals in de oudheid gebeurt kennisdeling in ARhus niet alleen via een toegankelijke collectie boeken en andere bibliotheekmaterialen, maar ook via een netwerk van experts en door een beroep te doen op de kennis die bij de burger aanwezig is. De nieuwe bibliotheek is een kenniscentrum waar het onderscheid tussen leverancier en afnemer vervangen wordt door een werking waar elke betrokkene potentieel een leverancier of afnemer kan zijn. Het #HACKpand is hiervan een mooi voorbeeld. Ook het ARhus Café, met als concept ‘kruisbestuiving’, is een van de laagdrempelige plekken waar ARhus over beschikt om deze kennisdeling te faciliteren.

De ARgora, die nu tijdelijk ter beschikking gesteld werd van dienst burgerzaken van de Stad Roeselare, en het Verzonken Kasteel, zijn eveneens belangrijke instrumenten in het bewerkstelligen van deze kennisdeling. De hybride infrastructuur zorgt ervoor dat de grenzen tussen de fysieke en digitale wereld vervagen.

› Nabijheid

We mogen die nabijheid zowel letterlijk als figuurlijk nemen. In elk dorp, in elke gemeente is/was er een bibliotheek, op maat van dorp en wijk. Maar ook door de geprivilegieerde relatie met het onderwijs is de bibliotheek een nabije partner voor leerlingen, studenten en leerkrachten. Door de toenemende digitalisering dienen we ons te bezinnen over de manier waarop we de functie 'nabijheid' invulling geven. Fysieke en digitale nabijheid gaan hand in hand, zoveel is duidelijk.

› Toegang

De toegang tot kennis en informatie over alle sectoren heen is een duidelijke opdracht van ARhus en gelijkaardige bibliotheken of kenniscentra. Het blijft de taak van ARhus om deze informatie op een mensgerichte en efficiënte manier te organiseren. Hierbij wordt zowel op digitale als fysieke kanalen ingezet. E-inclusie is een van de sleutels om mensen toegang te geven tot informatie. Maar er dient ook zeker, en misschien meer dan ooit, ingezet te worden op fysieke ontmoeting en kennisdeling. Niet voor niets heeft ARhus van het ARhus Café een bruisende plek van ontmoeting en kruisbestuiving gemaakt.

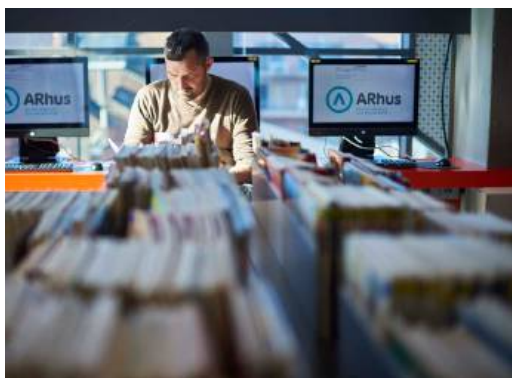
› Vertrouwen

Dit is misschien wel een van de belangrijkste troeven of bouwstenen van de bibliotheek, namelijk een 'huis van vertrouwen' waar we tot op vandaag terecht fier op kunnen zijn. Dit onmiskenbare kwaliteitslabel onderscheidt ons van tal van andere media die toegang verschaffen tot kennis en informatie. Het zorgt ervoor dat de bibliotheek een preferentiële partner is voor tal van organisaties en in tal van projecten waar vertrouwen, privacy en gevalideerde informatie centraal staan. In tijden van 'fake news', toenemende druk op de privacy en commercialisering van informatie is dit een troef die kan tellen.

De essentie van innovatie schuilt niet in nieuwe bouwstenen uitvinden, maar in nieuwe verbindingen leggen tussen bestaande, essentiële bouwstenen.

Om de opdracht van ARhus invulling te geven, namelijk een innovatief platform uitbouwen voor levenslang en levensbreed leren, dienen we dus een actuele invulling te geven aan deze zes wezenskenmerken van 'de' bibliotheek. De essentie van innovatie schuilt immers niet in nieuwe bouwstenen uitvinden, maar in nieuwe verbindingen leggen tussen bestaande, essentiële bouwstenen. Op deze manier blijven we meebouwen aan een wereld en maatschappij waarin elke burger volwaardig kan participeren.

› 21ste-eeuwse vaardigheden

In zijn boek 'When Digital Becomes Human' beschrijft auteur Steven Van Belleghem wanneer technologie alle taken van de mens zal/kan overnemen. Men berekent dat dit ongeveer in 2040 zal zijn. De vraag dringt zich op waar de mens nog het verschil zal maken in een maatschappij die volledig gecontroleerd, gedomineerd en georganiseerd kan worden door 'computers'. Dit brengt ons op het begrip '21ste-eeuwse vaardigheden'. Dit zijn die vaardigheden die mensen wezenlijk onderscheiden van computers. Wanneer we daar volop op inzetten, zullen mensen ook in de toekomst wel degelijk nog het verschil kunnen maken.

In het algemeen kunnen we stellen dat het sociale vaardigheden betreft die mensen in de mogelijkheid stellen om:

- › met elkaar samen te werken;
- › nieuwe kennis en informatie op te nemen;
- › met elkaar te interageren;
- › aan zelfreflectie te doen;
- › ...

Het is duidelijk dat ARhus zijn opdracht in de toekomst invulling moet geven vanuit de wezenskenmerken van de bibliotheek enerzijds, maar met aandacht voor de 21ste-eeuwse vaardigheden anderzijds. Deze zijn nu al geïntegreerd in ons HR-beleid, maar zullen als basis dienen om werking, projecten en programma's invulling te geven. En dit transversaal over alle domeinen heen.

www.kennisnet.nl

WAARDEN

Ons waardenkader stoelt op de missie van *The International Federation of Library Associations (IFLA)*:

“Vrijheid, welvaart en ontplooiing van samenleving en individu zijn fundamentele menselijke waarden. Deze kunnen alleen worden gerealiseerd door goed geïnformeerde burgers, die in staat zijn hun democratische rechten uit te oefenen en een actieve rol te spelen in de samenleving. Constructief deelnemen aan het maatschappelijk leven en meewerken aan het vormgeven van de democratie zijn afhankelijk van voldoende opleiding en van vrije en onbeperkte toegang tot kennis, wetenschap, cultuur en informatie.”

Wij onderschrijven deze missie van de IFLA en lichten hierbij een drietal waarden uit, die centraal staan in onze volledige werking:

1. Open en vrij

ARhus wil iedereen maximale toegang geven tot kennis en informatie, los van elke ideologische zuil of winst oogmerk. We zijn een open kenniscentrum. Dit betekent dat we open staan voor ieders overtuiging en mening. Omgekeerd verwachten we ook dat iedereen dezelfde openheid voor elkaar aan de dag legt. Dat geeft iedereen de mogelijkheid om vrij en ongebonden naar de wereld te kijken en in alle vertrouwen kwaliteitsvolle informatie en kennis te vinden en/of te delen.

2. Burgerzin

We hebben rechten, maar ook plichten. De Stad investeert in het welzijn van de mensen. Daartegenover staat engagement. Burgerzin veronderstelt dat burgers er zich bewust van zijn te behoren tot een gemeenschap van burgers, inclusief de verantwoordelijkheden die hieruit voortvloeien. Het is meer dan enkel participeren. Het betekent betrokkenheid bij de samenleving. Deze betrokkenheid is een voorwaarde om het model van kennisdeling door en voor burgers optimaal te kunnen invullen.

3. Inclusie

Iedereen mee. Gericht zijn op inclusie betekent wederzijds respect en solidariteit. Met gelijke kansen en een acceptabele levensstandaard voor iedereen. Waar diversiteit niet verdeelt, maar juist versterkt. We hebben oog en respect voor datgene dat ons verbindt én voor datgene dat ons onderscheidt van elkaar.

**Diversiteit verdeelt niet,
maar versterkt juist.**

3 — Terugblik

VAN LENER NAAR GEBRUIKER

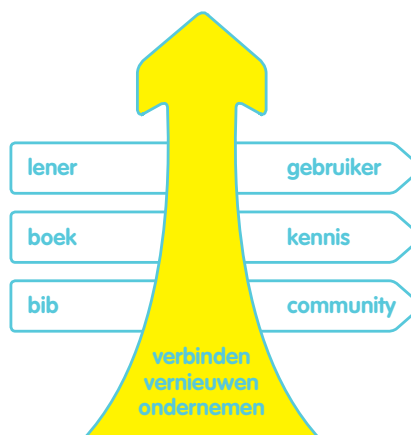
Over de jaren heen zien we duidelijk een verschuiving in het gebruik van ARhus. Het aantal individuele leners blijft tamelijk stabiel. Tussen 2014 en 2019¹ is er een lichte stijging van het aantal individuele leners met 5%. Het gebruik van de groepspassen (voor klassikale ontlening of ontlening via een vereniging) neemt wel aanzienlijk toe, namelijk met 21%. ARhus versterkte in deze periode ook zijn regionale rol: het aantal leden van buiten Roeselare steeg van 20% in 2013 naar 25% in 2019.

Het aantal bezoeken neemt evenwel duidelijk sterker toe. In de periode tussen 2014 en 2019 stellen we een toename van 40% vast (of 352.173 bezoeken). Meer mensen komen dus ook voor andere functies naar ARhus dan om boeken of andere materialen uit te lenen. We kunnen dus stellen dat het eerste objectief, 'van lener naar gebruiker', duidelijk gerealiseerd werd. In tegenstelling tot de leners hebben we evenwel, bij gebrek aan een CRM-systeem, geen duidelijk zicht op wie deze gebruikers zijn.

ARhus komt op de tweede plaats als het gaat over de tevredenheid van de respondenten over de bibliotheekvoorzieningen in hun stad.

wij delen onze kennis(sen)

Deze verschuiving wordt ook duidelijk als we het netwerk van partners bekijken dat ARhus uitbouwde en waar we vanuit de vroegere bibliotheek geen contacten mee hadden. Dit gaat van de hogescholen en universiteiten, over zorginstellingen en bedrijven, tot werkgeversorganisaties. De voorbije jaren was ARhus dan ook partner in tal van (al dan niet internationale) projecten.

De meest recente cijfers van de Stadsmonitor² geven ons ook enkele kwalitatieve gegevens over de perceptie van ARhus bij de leden. Roeselare komt op de tweede plaats bij de dertien Vlaamse centrumsteden als het gaat over de tevredenheid van de respondenten over de bibliotheekvoorzieningen in hun stad. Maar liefst 91% gaf aan dat zij tevreden zijn. Dit ligt ruim boven het gemiddelde van 85% in het Vlaams Gewest.

+40%

**Stijging van het
aantal bezoeken tussen
2014–2019**

VAN BOEK NAAR KENNIS

Eén van de basisopdrachten van ARhus is een kwaliteitsvolle bibliotheekwerking voorzien. Dit impliceert het onderhouden en uitbouwen van een kwalitatieve collectie boeken, audio- en videomaterialen. In de vorige beleidsperiode is hierop dan ook minstens even sterk ingezet als in de periode daarvoor (voor de verzelfstandiging van de bibliotheekwerking). ARhus nam bovendien een voortrekkersrol op in de uitbouw van een digitaal boekenplatform en in het diversifiëren van de collectie (bv. met STEM-materialen).

Daarnaast werd er sterk geïnvesteerd in de uitwerking van een divers programma-aanbod. Het aantal activiteiten nam dan ook toe van 378 in 2014 tot 561 in 2019. Het aantal deelnemers steeg in diezelfde periode van 9.236 naar 20.078 personen.

ARhus participeerde bovendien in tal van projecten om kennisverwerving en kennisdeling te faciliteren:

diverse Tetra-projecten in samenwerking met hogescholen en universiteiten;

projecten rond politieke geletterdheid in samenwerking met partners uit binnen- en buitenland;

Europese projecten rond revitalisering van vakmanschap (Revivak), toeleiding van mensen met een migratieachtergrond naar de ondernemerswereld (SIREE).

De samenwerking met diverse partners uit het regionale veld rond zorg en gezondheidsvaardigheden vormde een constante in de afgelopen beleidsperiode.

9.236

20.078

Evolutie van het aantal deelnemers aan activiteiten in de periode 2014–2019

De ruimte maar ook de medewerkers creëren een open sfeer die voor een mooie mix aan bezoekers zorgt.

Julie zijn een meerwaarde voor de stad.” Sarah Schaubroeck

VAN BIBLIOTHEEK NAAR COMMUNITY

Een derde rode draad in het beleid van de afgelopen periode situeert zich op het vlak van onze inspanningen om het aanbodgericht model geleidelijk aan te vervangen door een kennisdelingsmodel. In dit model wordt interactie gestimuleerd en kan de rol van 'klant' en 'leverancier' wisselen. Enkele voorbeelden:

de stadsmatinees

waar academici in dialoog gaan met projectontwikkelaars en beleidsmensen omtrent de uitdagingen op vlak van 21ste-eeuwse stadsontwikkeling.

het #HACKpand

waar ARhus een faciliterende rol opneemt en waar jongeren zelf het heft in handen nemen om aan te geven rond welke thema's, talenten en vaardigheden ze willen werken.

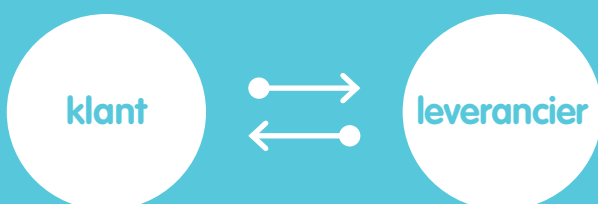
het ARhus Café

waar sterk ingezet wordt op fysieke ontmoeting en interactie.

de TRansformers

waar experts en beslissingsnemers informatie over innovatie die leidt tot transformatie met elkaar delen.

Op deze manier is ARhus uitgegroeid tot een hub in de stad, waar 'aanbieders van kennis' en 'afnemers van kennis' elkaar kunnen ontmoeten. Niet voor niets werd het volledige concept van het ARhus Café opgehangen aan 'kruisbestuiving'.

4 — Omgeving

ARhus vindt in de stad, de regio, de provincie, Vlaanderen en de Europese Unie sterke bondgenoten om invulling te geven aan de missie op vlak van geletterdheid. Hieronder gaan we dieper in op enkele cijfergegevens en ambities van de Stad Roeselare, onze voornaamste aandeelhouder. Daarna analyseren we de voor onze opdracht relevante uitdagingen en ambities van de regio en de Europese Unie.

STAD ROESELARE

› Bevolking³

Roeselare telde op 1 januari 2021 63.684 inwoners⁴. De coronapandemie had in 2020 een rechtstreeks negatief effect op de natuurlijke groei (-30). Daarnaast ligt het migratiesaldo op het laagste niveau sinds 2011⁵. Algemeen wordt verwacht dat dit maar een tijdelijk gegeven zal zijn. Tegen 2030 verwacht men in Roeselare alsnog een bevolkingsgroei tot 67.726 inwoners. Dit is een stijging van 6,9% tussen 2020 en 2030. Dit ligt veel hoger dan bij de andere West-Vlaamse centrumsteden (Brugge 1,5%, Kortrijk 3,2%, Oostende 0,5%)⁶.

In Roeselare heeft 10,46% van de inwoners een niet-Belgische nationaliteit. Dit aantal nam in de laatste 10 jaar met 189% toe. Het grootste gedeelte van hen komt uit Europa, vooral uit Roemenië en Polen. Het percentage inwoners met een buitenlandse afkomst in Roeselare bedraagt 15,4%. In vergelijking met de andere centrumsteden is dit relatief laag⁷.

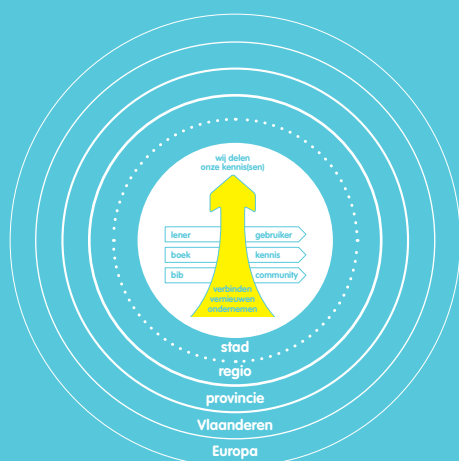
Ook in Roeselare neemt de vergrijzing toe. Het aantal inwoners boven 67 jaar bedroeg in 2020 18,12% van de bevolking en zal naar verwachting 20,70% bedragen in 2030. De leeftijdsgroep 0-20 jaar vertegenwoordigde in 2020 21,27% en zal naar verwachting 20,58% bedragen in 2030. De gemiddelde leeftijd van een inwoner bedraagt nu 42,2 jaar.

Eind 2020 telde de stad Roeselare 28.043 gezinnen. Dit is een stijging van 12,4% in vergelijking met 2011. Het aantal alleenwoners neemt echter ook toe. 9.510 inwoners (35,1% van de huishoudens) waren in 2020 alleenwonend (tegenover 2011 een stijging met 5,1%). Tegen 2030 verwacht men dat dit er nog eens 14,56% meer zullen zijn. Hiermee volgen we de algemene verwachting voor het Vlaamse Gewest⁸.

Uit deze cijfers blijkt dus dat het publiek van ARhus de komende jaren nog zal wijzigen. Een ouder wordend publiek, maar ook een meer cultureel divers publiek. De toename van het aantal alleenwoners zal het belang van actoren die voor verbinding en ontmoeting zorgen alleen maar doen toenemen.

De toename van het aantal alleenwoners zal het belang van actoren die voor verbinding en ontmoeting zorgen alleen maar doen toenemen.

› Werk

Roeselare kent al een aantal jaar een hoge werkzaamheidsgraad⁹ (in 2018: 76,3% t.o.v. 73,6% in het Vlaams Gewest). De werkloosheidsgraad bedroeg in 2020 6,2%. Samen met Brugge en Kortrijk behoren we hiermee bij de laagste van de centrumsteden¹⁰. Tegelijk is de jobratio al jarenlang heel hoog. In 2019 waren er per 100 inwoners 110,5 jobs¹¹. De ondernemersgraad ligt op het Vlaams gemiddelde¹². Roeselare kent sinds 2015 echter een gestage toename van het aantal leegstaande handelspanden¹³.

Het grote jobaanbod en de hoge werkzaamheidsgraad zorgen voor een arbeidsmarktcrispe in de regio. Dit vraagt specifieke maatregelen om de regio aantrekkelijk te maken voor werkkrachten van buitenaf, maar ook om werknemers kansen te bieden om zich bij te scholen.

› Onderwijs¹⁴

In Roeselare gaan 7.117 leerlingen naar het basisonderwijs¹⁵, verspreid over 33 schoolafdelingen. 7.608 leerlingen gaan naar het secundair onderwijs, verspreid over 19 afdelingen. 6.965 van hen volgen gewoon voltijds secundair onderwijs, 524 buitengewoon secundair onderwijs en 119 deeltijds beroepssecundair onderwijs. Het hoger onderwijs is in Roeselare vertegenwoordigd met drie studiegebieden van Vives: biotechniek, gezondheidszorg en industriële wetenschappen & technologie. Het volwassenenonderwijs heeft drie aanbieders: Syntra West, Creo en Scala.

Voor het onderwijs worden een aantal risicokenmerken bijgehouden, waaronder de scholingsgraad van de moeder, de thuistaal en of men een schooltoelage ontvangt. Voor het lager onderwijs scoort Roeselare merklijk hoger m.b.t. laagopgeleide moeders (23,2% van de kinderen t.o.v. 17,5% in West-Vlaanderen) en de thuistaal (21,9% t.o.v. 13,3%). Voor het middelbaar onderwijs liggen de risicokenmerken op het provinciale niveau, behalve voor de thuistaal (15,4% t.o.v. 10,5%). Deze cijfers hangen ook samen met de cijfers rond kansarmoede: 15,9% van de kinderen in Roeselare wordt in een kansarm gezin geboren en 10,7% verlaat vroegtijdig het middelbaar onderwijs¹⁶.

Het sterk uitgebouwde onderwijs wordt dus geconfronteerd met een toenemend aantal leerlingen dat een risico loopt op leer- en taalachterstand. Dit vertaalt zich in een grote groep die zonder diploma de school verlaat. De beperkte beschikbaarheid van opleidingen in het hoger onderwijs zorgt bovendien voor een *braindrain* naar studentensteden als Gent, Leuven, Brugge en Kortrijk.

› Zorg en gezondheid¹⁷

Het aantal mensen dat mantelzorg nodig heeft, neemt toe, van 15,3% in 2017 tot 21,8% in 2020. Het aantal mantelzorgers neemt daarentegen enigszins af (40,9% in 2014, 38% in 2020). De tevredenheid over voldoende zorgvoorzieningen in de buurt nam vanaf 2008 tot 2017 toe van 64,4 tot 72,6%¹⁸. De algemene tevredenheid over de gezondheids- en ouderenvoorzieningen en kinderopvang in de stad is al jaren stabiel (94,5% in 2020). 83,8% van de Roeselarenaars geeft aan zich gelukkig te voelen¹⁹ en 74,8% voelt zich over het algemeen gezond. 22,8% geeft aan minstens 30 minuten per dag te bewegen.

Op vlak van gezondheid is de tevredenheid over de voorzieningen groot, maar de nood zal ook toenemen. Al geeft een grote groep aan zich gezond te voelen, lijkt er op vlak van gezondheidspreventie en beweging nog werk aan de winkel.

Op vlak van gezondheid is de tevredenheid over de voorzieningen groot, maar de nood zal ook toenemen.

› Digitale geletterdheid

Over de graad van digitale geletterdheid bij de Roeselaarse burger hebben we geen cijfers. De meest recente cijfers vinden we terug in de Barometer Digitale Inclusie uit 2020²⁰. Zo beschikt 10% van de Belgische bevolking thuis niet over een internetverbinding. Het gaat hier vooral over huishoudens met een laag inkomen (3 op de 10) en alleenwoners. Hoewel dit cijfer sterk gedaald is, maakt nog steeds 8% van de Belgen op geen enkele manier gebruik van het internet. Uit het onderzoek blijkt verder dat slechts 38% van de Belgen over gevorderde digitale vaardigheden beschikt. 40% heeft zwakke digitale vaardigheden. Dit percentage ligt het hoogst bij mensen met een laag inkomen die laaggeschoold zijn. Maar ook 79% van de vrouwen tussen 55 en 74 jaar en 54% van de werkzoekenden, zijn digitaal kwetsbaar.

Slechts 38% van de Belgen beschikt over gevorderde digitale vaardigheden.

› Het bestuursakkoord van Stad Roeselare

Het bestuursakkoord 2019-2025²¹ van de Stad Roeselare formuleerde acht krachtlijnen.

1 / Verbindend Vooruit: iedereen telt mee en spreekt mee, maar doet ook mee.	2 / Bereikbaar Vooruit: Roeselare zet in op een veilig en duurzaam mobiliteitsbeleid.
3 / Gezond Vooruit in de Zachte Stad: luchtkwaliteit, energievriendelijke maatregelen en het bomen- en bosplan moeten Roeselare een gezonde (zachte) stad maken.	4 / Geborgen Vooruit: een geborgen stad neemt iedereen mee en laat niemand achter. We geloven in betrokkenheid op elkaar en wensen onze inspanningen als een van de sterkste sociaal beleid-steden van Vlaanderen verder te zetten.
5 / Veilig en Proper Vooruit: de Roeselarenaars gaven aan dat het onveiligheidsgevoel in de buurt moet verbeteren. Onveiligheid gaat ook gepaard met nette, propere buurten en voldoende controle en onderhoud.	6 / Vooruit met een Stad op Mensenmaat: Roeselare groeit snel, waardoor we verstandig moeten omgaan met onze beschikbare ruimte, zodat kwaliteit, esthetiek, groen en openbare ruimte kunnen samengaan.
7 / Ondernemend en Slim Vooruit: als handels- en ondernemerscentrum bij uitstek moet Roeselare ook in de volgende decennia haar positie kunnen handhaven. Het aantrekken van nieuwe arbeidskrachten, het stimuleren van jonge talenten, innovatieve bedrijven, vooruitstrevend onderwijs en ademruimte voor onze lokale handelaars zijn daarvoor de noodzakelijke hefboomen.	8 / Vooruit met onze Deelgemeenten: we formuleren krachtplannen voor onze wijken en deelgemeenten in samenspraak met de inwoners via de gerichte wijkparticipatie.

REGIO MIDWEST

De Vlaamse Regering zet in op regiovorming die van onderuit wordt opgebouwd en gedragen wordt door de lokale besturen. Om hieraan uitvoering te geven, werd de reeds bestaande samenwerking tussen de gemeenten in Midden-West-Vlaanderen geïntegreerd in DVV Midwest. Deze Dienstverlenende Vereniging geeft uitvoering aan het strategisch plan 'Bouwen aan The Next Midwest'²², een economische vernieuwingsvisie voor Midwest. Deze heeft drie ambities:

1 ECONOMIE

toekomst geven aan het economisch weefsel en voorsprong houden met de ondernemingen in de regio.

2 MENS

talent en ondernemerschap aantrekken, houden en activeren.

3 OMGEVING

de kwaliteiten van de woon- en werkomgeving versterken.

Dit is een relatief nieuwe ontwikkeling. De DVV Midwest zoekt dan ook nog zijn weg en de rol die zal opgenomen worden (bv. op vlak van zorg en welzijn, e-inclusie, jeugdwerk ...).²³ We volgen dit dan ook van nabij op.

Binnen deze Dienstverlenende Vereniging is er het Cultuurplatform Regio Midwest waarbinnen de samenwerkingsverbanden van bibliotheken, BART en BRoeRe, actief zijn. De samenwerking tussen de twee wordt de volgende jaren versterkt en beleidsmatige evoluties worden opgevolgd om opportuniteiten te detecteren en er slim op in te spelen²⁴.

De brede positionering van ARhus kreeg ook vorm in het samenwerkingsverband BRoeRe. Het blijft een uitdaging om de neuzen in dezelfde richting te houden en om te kunnen wegen op de besluitvorming van de besturen. ARhus neemt hier een actieve rol in op.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

In de meerjarenplanning²⁵ van de provincie West-Vlaanderen, dat voor een groot gedeelte focust op zaken als de provinciale domeinen, toerisme, plattelandsontwikkeling enz., vinden we voor ARhus twee belangrijke beleidsdoelstellingen terug.

1 De Provincie West-Vlaanderen is een ondernemende provincie

Het ondernemen maakte van West-Vlaanderen een welvarende regio. Om het ondernemerschap naar een nog hoger niveau te tillen brengt de provincie ondernemers, kennisinstellingen en nieuwe technologie samen. Ook wordt er voorzien in opleidingen en stimulansen, bv. voor starters.

2 De Provincie West-Vlaanderen is een internationale partner

De provincie speelt een belangrijke rol bij het faciliteren van Europese projecten en samenwerkingen. De internationalisering wordt zo benut om de lokale verankering te versterken. Dit gaat van het helpen zoeken naar partners over cofinanciering tot het opzetten van projecten die de Europese bewustwording bij de burger bevorderen.

Door de coronapandemie zet de provincie de komende jaren extra middelen²⁶ in die:

- De digitale transformatie moeten ondersteunen en versnellen. Naast de digitalisering van de bedrijfsactiviteiten, gaat er veel aandacht naar de nood aan digitale skills bij de werknemers.
- Het levenslang leren bij de burger moeten promoten. Hiervoor werd een Strategisch plan Geletterdheid opgemaakt en een partnerschap 'Levenslang leren' gevormd²⁷.

Een andere beleidslijn van de provincie is het inzetten op expertise en onderzoek. Hoewel niet alle onderzoeksdomeinen (bv. Blue Energy, mechatronica, nieuwe materialen ...) een direct verband hebben met de werking van ARhus, zijn dit belangrijke netwerken om als observator de vinger aan de pols te houden.

VLAANDEREN

De Vlaamse regering wil deze legislatuur onder de noemer 'Vlaanderen schittert' blijven inzetten op ondernemen en innoveren²⁸. De samenwerking tussen ondernemingen, kennisinstellingen, overheid en burger wordt gestimuleerd. Levenslang leren, bijscholen en digitale vaardigheden worden de sleutels voor een toekomstgerichte arbeidsmarkt. Drempels om te starten met ondernemen worden verder weggewerkt. Van data wordt in vele domeinen een speerpunt gemaakt om zo volop te kunnen inzetten op innovatie en efficiëntie.

Het Vlaamse beleid wil sociaal en rechtvaardig zijn en een goed uitgebouwde zorg is hierin een prioriteit. Er wordt gestreefd naar een harmonieuze samenleving waarin iedereen kansen krijgt om vooruit te gaan. Inburgering en integratie worden geïntensifieerd, met o.a. een sterkere focus op het leren van Nederlands en het opzetten van buddyprojecten die nieuwkomers een netwerk helpen uitbouwen²⁹.

Met het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht'³⁰ investeert de Vlaamse Regering bijkomend 4,3 miljard euro om het economische en maatschappelijke weefsel in Vlaanderen te herstellen en te versterken. Ook hier gaat er veel aandacht naar de digitale talentontwikkeling van de burger en naar een inclusieve en mensgerichte digitale overheidsdienstverlening³¹. Er komen extra maatregelen die levenslang leren stimuleren en burgers versterken in hun loopbaan via opleiding, omscholing en (her) oriëntering. Op vlak van zorg en welzijn wordt o.a. ingezet op een versterking van het mentale welzijn bij de burger in het algemeen en bij jongeren in het bijzonder. De Vlaamse Regering gaat daarenboven, via o.a. projectoproepen, bijkomend investeren om de sociale cohesie in de samenleving te versterken.

Sinds 2016 zijn gemeenten niet langer bij decreet verplicht om een bibliotheek in te richten. Ook alle decretale verplichtingen waaraan een bibliotheek voorheen moest voldoen, vielen weg. Gemeenten beslissen hier nu zelf over. Hoewel de vrees bestond dat in een aantal gemeenten de bibliotheek dreigde te verdwijnen, zien we dat de bibliotheek op veel plaatsen, net zoals ARhus, andere rollen begint op te nemen in de uitvoering van het gemeentelijk beleid.

De Vlaamse overheid blijft via Cultuurconnect de Vlaamse gemeenten wel ondersteunen bij de digitale uitdagingen van hun cultuurbeleid. De klemtoon ligt hier op openbare bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra. ARhus is - samen met het informele samenwerkingsverband 'G14' van de bibliotheken van de 13 centrumsteden en Muntpunt (de grootste Nederlandstalige bib van Brussel) - een voortrekker, zowel in het mee bepalen van de strategie op vlak van innovatie als in de uitvoering ervan.

Hoewel de vrees bestond dat in een aantal gemeenten de bibliotheek dreigde te verdwijnen, zien we dat de bibliotheek op veel plaatsen, net zoals ARhus, andere rollen begint op te nemen in de uitvoering van het gemeentelijk beleid.

EUROPA

Ook in de beleidslijnen van de Europese Commissie voor 2019-2024³² zien we prioriteiten die aanleunen bij de missie van bibliotheken. Zo zien we ook hier de aandacht voor een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk. Ook sterkere kansen op de arbeidsmarkt en hogere betrokkenheid van burgers bij het vormgeven van de toekomst van de EU komen aan bod.

Het Europese Cohesiebeleid is erop gericht de regionale verschillen binnen Europa te verkleinen door projecten en investeringen in de regio's te stimuleren. De prioriteiten van het cohesiebeleid worden concreet vertaald in de projectoproepen van de verschillende Interregprogramma's, waar we ook met ARhus willen op inzetten. Deze prioriteiten zijn:

- › Een slimmer Europa (innovatie, digitalisering, versterken van kmo's);
- › Een groener Europa;
- › Een beter verbonden Europa;
- › Een socialer Europa (kwalitatief werk, onderwijs, vaardigheden, sociale inclusie, toegankelijke gezondheidszorg);
- › Europa dicht bij de burger.

Net als op de andere beleidsniveaus, wordt nu sterk ingezet op de 'quadrupel helix', de samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen, bedrijven en de burger. De hoogdringendheid van de klimaatproblematiek voegt hier nog de omgeving als vijfde element aan toe ('quintupel helix'). ARhus, als een soort 'Bank van Roeselare 2.0'³⁹ is perfect geplaatst om de verbindende rol tussen deze actoren op te nemen.

CONCLUSIE

Op al deze beleidsniveaus zien we enkele telkens terugkerende uitdagingen en ambities:

- › Het belang van levenslang leren en cruciale vaardigheden zoals ondernemerschap, digitale vaardigheden enz. om mee te kunnen in de veranderende maatschappij en arbeidsmarkt;
- › Het belang van sociale inclusie en burgerzin zodat iedereen mee kan participeren in de samenleving;
- › Het belang van (technologische) innovatie en digitalisering;
- › Het belang van zorg en (mentale) gezondheid.

Hieronder gaan we dieper in op hoe ARhus verder gestalte geeft aan de invulling van zijn opdracht in de komende beleidsperiode. Hierbij houden we rekening met de ambities en opportuniteiten die op de verschillende beleidsniveaus geformuleerd worden.

ARhus, als een soort 'Bank van Roeselare 2.0' is perfect geplaatst om de verbindende rol tussen de verschillende actoren op te nemen.

4 — Werven

In de beleidsperiode 2022–2026 geeft ARhus conform haar statuten en conform de samenwerkingsovereenkomst met de Stad uitvoering aan haar basisopdracht: de traditionele bibliotheekwerking verzekeren. Als bibliotheek heeft ARhus de opdracht om kennis, informatie en verhalen toegankelijk te maken voor een breed publiek, via kwalitatieve collecties, een klantvriendelijke service en een hedendaagse programmering. We houden de vinger aan de pols om te kunnen inspelen op vragen van publiek en partners. We willen hierbij een beroep kunnen doen op ons netwerk en de kennis en ervaring van gebruikers, maar anderzijds ook zelf onze expertise delen. Als bibliotheek is ARhus ook een fysieke plek, een hus voor de stad. We zijn een gezellige plek met een kwaliteitsvolle infrastructuur waar mensen graag vertoeven, verwelkomd worden en elkaar kunnen ontmoeten. Er valt altijd wat te beleven, je wordt er geprikkeld en geïnspireerd.

Bovenop deze basisopdracht formuleren we voor de periode 2022–2026 zeven beleidsprioriteiten of werven. Rode draad in al onze projecten en trajecten is de aandacht voor 21ste-eeuwse vaardigheden.

1 ARHUS WERKT AAN TAAL- EN LEESBEVORDERING

Taal- en leesvaardigheid vormen een onderdeel van basisgeletterdheid, waarop andere competenties verder bouwen. We lezen vandaag meer dan ooit, maar tegelijk lezen we steeds minder vaak langere teksten of boeken. Nochtans is dit essentieel om goed en graag te lezen en om zich kennis op een grondige manier eigen te maken. En dat stelt mensen niet alleen in staat om actief deel te nemen aan de samenleving. Lezen heeft ook een positieve invloed op je mentale en fysieke gezondheid. En het vergroot zelfkennis en het vermogen tot empathie³⁴.

ARhus zet als bibliotheek al lang in op leesbevordering en maakt daar ook in de komende beleidsperiode een prioriteit van. ARhus stimuleert en ondersteunt gezinnen, onderwijs en andere organisaties bij het creëren van een positief leesklimaat en het inzetten op leesplezier en leesmotivatie. ARhus ondersteunt iedereen die Nederlands leert, met aangepaste materialen en activiteiten zoals praatafels. Daarnaast hebben we, waar dit bijdraagt tot de leer- en leesprestaties³⁵, oog en oor voor andere thuistalen die in Roeselare gesproken worden.

ARhus is een gezellige plek met een kwaliteitsvolle infrastructuur waar mensen graag vertoeven, verwelkomd worden en elkaar kunnen ontmoeten.

2

ARHUS WERKT AAN E-INCLUSIE

Mediawijsheid en digitale geletterdheid zijn middelen om het welbevinden van de burgers te verhogen en om hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie te versterken. We leven volop in een digitale samenleving, zowel om relaties te onderhouden als om diensten te verkrijgen. Dat biedt heel wat nieuwe mogelijkheden, maar niet iedereen kan hier even vlot mee om.

Reeds heel wat jaren lopen in stad Roeselare initiatieven om digitale vaardigheden bij burgers te versterken. Tegelijk slaat Roeselare de weg in naar een *Smart City*. Elke burger hoort daarom over een minimale digitale geletterdheid te beschikken om te kunnen participeren als een 'Smart Citizen'³⁶. ARhus krijgt vanuit de Stad het mandaat om projecten op te zetten en om de Stad op bovenlokaal niveau te vertegenwoordigen op vlak van e-inclusiebeleid³⁷.

ARhus wil op vlak van e-inclusie inzetten op de twee belangrijke beginvoorwaarden om digitaal mee te zijn: toegang en digitale vaardigheden, zowel functioneel (bv. hoe werkt een smartphone) als inhoudelijk (bv. hoe ga ik om met privacy of herken ik 'fake news'). In eerste instantie willen we aanvullend zijn op het reeds bestaande aanbod. Wat ondersteuningsnetwerken van externe spelers en intermediaire organisaties reeds aanbieden, kunnen we versterken, maar gaan wij niet zelf aanbieden of financieren.

Vanuit deze visie brengt ARhus samen met de partners én de gebruikers de behoeften in kaart. Eén van de manieren waarop we dit doen, is via het 'Testhuis'-traject. Samen met de dienst burgerzaken analyseren we de huidige dienstverlening (zowel fysiek als digitaal) en kijken we samen met burgers hoe deze en nieuwe vormen van dienstverlening mensgerichter en e-inclusiever kunnen worden.

De doelgroep die we voor ogen hebben is de hele bevolking, dus zowel wie reeds digitaal vaardig is als wie dit nog niet (in alle domeinen) is. Omdat digitale uitsluiting duidelijk verbonden is met inkomen, opleidingsniveau, leeftijd en geletterdheid hebben we daarbij extra aandacht voor kansengroepen. Zij blijken in de praktijk over minder hulpbronnen te beschikken om zich digitaal uit de slag te trekken. We mogen ook niet vergeten dat de digitale ongelijkheid per domein kan verschillen. Als kenniscentrum wil ARhus ook relevant zijn voor wie de digitale basisvaardigheden wel beheerst en een venster bieden op nieuwe digitale ontwikkelingen. Dat is altijd een rol van de bibliotheek geweest is. Het blijft ook de taak van ARhus om deze ontwikkelingen kritisch te bekijken. Ze bieden niet alleen kansen, maar vergen ook aandacht voor bv. privacyaspecten.

Om de burgers in kwestie te bereiken, is het belangrijk dat we niet wachten tot ze naar een dienstverlening komen. We zijn ook aanwezig op plaatsen waar deze burgers regelmatig aanwezig zijn. Om burgers zonder netwerk te bereiken, werken we samen met partners.

In het 'Beleidsplan E-Inclusie' zetten we de concrete invulling verder uiteen.

3 ARHUS WERKT SAMEN MET HET ONDERWIJS

Het onderwijs is een belangrijke doelgroep, partner en toeleider. Via het onderwijs kunnen we kinderen en jongeren bereiken die anders (nog) geen bezoekers zijn van ARhus. Ook met het onderwijs willen we op een behoeftegerichte manier samenwerken (zowel binnen de basisopdracht als in prioritairere trajecten). ARhus kan naast de basisdienstverlening een meerwaarde creëren door een beroep te doen op het brede netwerk. Dit kan ook door in te zetten op netoverschrijdende samenwerking en te focussen op de ontwikkeling van vaardigheden, talenten en attitudes van leerlingen.

“Educatie is het krachtigste wapen dat we kunnen gebruiken om de wereld echt te veranderen.”

Nelson Mandela

De werking voor het basisonderwijs is al jaren sterk uitgebouwd met een uitgebreid programma en diensten waar scholen op kunnen intekenen. Voorbeelden hiervan zijn de aangepaste klasbezoeken per graad, klassikale ontleening, themacollecties,... Ook via projecten biedt ARhus een meerwaarde, bv. via taalstimulerende projecten op vlak van leesbevordering of het STEmpact lerend netwerk. We willen hierbij de vinger aan de pols houden om te kunnen inspelen op actuele noden.

Voor het secundair onderwijs lag de focus de voorbije jaren vooral op een projectmatige werking, met de focus op netoverschrijdende samenwerking, inclusie en talentontwikkeling. Via projecten als de jobdagen, ‘The Last Poem’, SIREE, ... werden heel wat jongeren (en ouders) bereikt. Daarnaast was er een aanbod om met de klas op bezoek te komen. We onderzoeken de komende jaren de noden rond geletterdheid en actualiseren onze dienstverlening ervan. De projectmatige werking wordt vooral vraaggestuurd ingevuld.

In samenwerking met het volwassenenonderwijs kijken we welke meerwaarde we kunnen creëren t.a.v. bepaalde cursisten (denk bv. aan de nieuwkomers die er NT2 volgen of aan de cursisten die via Ligo kunnen bereikt worden).

Ook binnen het hoger onderwijs bouwde ARhus als kenniscentrum de voorbije periode een netwerk uit, gericht op de inhoudelijke thema's waar we rond werkten. Door onze nabijheid en lokale verankering kunnen wij in projecten de schakel zijn tussen de experts en organisaties in het werkveld of het brede publiek³⁸.

4 ARHUS WERKT AAN INCLUSIE

Onze samenleving is superdivers en dat geldt ook voor de stad Roeselare. We vinden het belangrijk om die diversiteit ook in ons publiek te zien, wat betekent dat we onze werking hierop afstemmen. Ons uitgangspunt is dat we voor iedereen van betekenis willen (kunnen) zijn en dat iedereen voor/via ons van betekenis is. Met onze werking bereiken we vandaag al een groot deel van de Roeselaarse bevolking. Het vastleggen van (prioritaire) doelgroepen lijkt tegenstrijdig met het brede publieksbereik dat we voor ogen hebben. Maar net vanuit onze missie is het belangrijk om gericht in te zetten op het bereiken van mensen die nog geen gebruik maken van onze dienstverlening. Per domein kunnen de 'minder bereikbare' groepen verschillen. ARhus werkt gericht samen met organisaties die dicht bij kwetsbare groepen staan (mensen met een migratieachtergrond, mensen in armoede, mensen met een beperking, mensen in eenzaamheid, ...). Via deze organisaties zorgen we voor toeleiding en detecteren we noden of drempels (bv. financiële) waarmee we aan de slag gaan. Daarnaast willen we een inclusieve organisatie zijn die mensen verbindt rond gemeenschappelijke interesses of noden. Hoewel de focus op bepaalde doelgroepen kan helpen om onze werking relevanter te maken, is het niet de bedoeling om enkel in 'niches' te werken.

Jeugd en jongeren zijn een doelgroep waar we als bibliotheek al lang sterker op inzetten. ARhus zette mee zijn schouders onder het behalen van het label 'Kindvriendelijke stad':

"Kinderen en jongeren #VANRSL groeien op in een sterk ondernemende stad en vormen zelf een dynamiek in deze stad. De stad geeft kinderen en jongeren de ruimte om zichzelf te zijn en ondersteunt hen in hun eigenheid. Kinderen en jongeren krijgen de kans om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen, verantwoordelijkheid op te nemen en een sterk sociaal netwerk uit te bouwen."

Via activiteiten als Kennismakers JR konden kinderen proeven van heel diverse beroepen. Ook de STEM-projecten zijn gericht op de ontplooiing van diverse talenten en ontwikkeling van nieuwe vaardigheden. In de nieuwe Kinderraad krijgen kinderen een actieve rol om ideeën voor hun buurt uit te denken en te realiseren.

Een aandachtspunt voor de komende jaren is de doorstroming tussen de verschillende generaties. Op welke manier kunnen we kinderen laten doorstromen naar onze jongeren-werking en ook daarna de verbinding behouden met hen als (jong) volwassenen? In het klassieke bibliotheekgebruik zien we een sterke terugval na 18 jaar. Op welke manier blijven we relevant voor een ouder publiek? Daarom wordt de lijn tussen kinderwerking (bv. Kinderraad), jongerenwerking (bv. #HACK) en volwassenenwerking doorgetrokken en komen bovenstaande domeinen en prioriteiten op maat van de doelgroep aan bod. Zo willen we bv. kijken of jongeren die aan #HACK deelnamen, ook een rol kunnen spelen in bv. de programmering. We startten ook met een traject rond familievriendelijkheid, waarbij we onze werking kritisch doorlichten vanuit het oogpunt van de (breed geïnterpreteerde³⁹) familie.

5 ARHUS MAAKT WERK VAN EEN COCREATIEVE BIBLIOTHEEK

Waar vroeger het instituut bibliotheek het aanbod bepaalde, wil ARhus dit aanbod mee in handen geven van de burger (de-institutionaliseren). Uiteraard blijft het basisaanbod behouden, want niet iedereen is vragende partij om dit mee vorm te geven. Maar voor wie dit wil, gaat ARhus op deze manier veel meer faciliteren in plaats van organiseren. Vraaggericht werken dus in plaats van aanbodgericht.

“Wat we niet zelf doen, doen we misschien beter.”

De jongerenwerking die onder de naam #HACK werd uitgebouwd, is hier een mooi voorbeeld van. Via verschillende #HACKtrajecten (rond mode, muziek, mentale gezondheid, ...) kunnen jongeren hun interesses en talenten verkennen. Die #HACK's worden door de jongeren zelf vormgegeven. ARhus biedt hen ruimte, middelen en begeleiding. Het #HACKpand biedt hiervoor een plek. Jongeren die hun talent aan verantwoordelijkheidszin koppelen binnen een eigen project krijgen de titel 'local hero' (ofte: lokale held). Deze cocreatieve aanpak zal in de komende beleidsperiode ook bij andere doelgroepen uitgetest worden. Het is onze ambitie om ook bovenlokaal partners te vinden om dit model uit te rollen. ARhus kan hier een voorbeeld- en coachende rol opnemen.

Deze lijn willen we ook in de collectievorming verder uitwerken. Op welke manier kunnen gebruikers, vrijwilligers, doelgroepen maar ook experts rond bepaalde onderwerpen een actieve inbreng hebben in ons aanbod en dit ook uitdragen?

#HACK

6 ARHUS MAAKT WERK VAN DE ANTENNE-BIBLIOTHEEK

Gezien nabijheid een belangrijke troef is van bibliotheken in het algemeen en dus ook van ARhus als kenniscentrum, blijven we inzetten op een fijnmazige antennewerking. We bouwen verder aan een dienstverlening die het aanbod zo dicht mogelijk brengt (bv. Digie aan huis, hybride programmering, onlinediensten die 24/7 van thuis uit toegankelijk zijn, ...). Via samenwerkingsverbanden binnen de stad verbinden we nieuwe groepen en bezoekers met ARhus.

We vertrekken daarbij van het beeld van de antenne: een plek die zowel informatie kan verzenden als signalen oppikken. Een vraaggestuurde werking is dus belangrijk. We gaan niet voor geïsoleerde eilandjes in de stad, maar engageren ons in sterke partnerschappen, met een meerwaarde voor alle partijen. Ook in de decentrale werking is een kwalitatieve infrastructuur het doel. Daarom ontwikkelen we een methodiek om blinde vlekken in kaart te brengen: waar vormt fysieke afstand een probleem of op welke behoeften van niet-gebruikers kan ARhus inspelen? Een voorbeeld hiervan zijn de plannen met de Damman Croes site, waar gemeenschapsvoorzieningen komen en waarbij we onderzoeken welke functie ARhus hier kan opnemen.

De bestaande afdelingen zien we als wijkantennes en willen we versterken, afgestemd op de visie vanuit de Stad op de wijken in Roeselare. De komende periode plant de Stad enkele initiatieven in de deelgemeenten Rumbeke en Beveren, waarop we met ARhus aansluiten.

› Wijkhuis Beveren

Er komt een nieuw wijkhuis in Beveren, waar de bestaande afdeling ARhus Beveren een nieuw onderdak zal vinden. We stemmen ons aanbod af op het publiek in deze afdeling en zetten in op grotere toegankelijkheid via een open bibliotheekstelsel. Het nieuwe wijkhuis wordt een plek voor alle inwoners en verenigingen van Beveren.

› Gemeentehuis Rumbeke

Het gemeentehuis in Rumbeke, waar momenteel de afdeling ARhus Rumbeke is gehuisvest, wordt in de toekomst gerenoveerd. In dit gerenoveerde pand willen we onze visie op kruisbestuiving helemaal tot z'n recht laten komen. Met een aangepaste collectie, een toegankelijk concept, een gezellige sfeer en meer ruimte voor ontmoeting, activiteiten en beleving. In voorbereiding wordt de samenwerking met partners uit de buurt, waaronder Motena, verder uitgewerkt.

› Afdeling Gitsestraat

De kleinste afdeling van ARhus is momenteel onderbenut. Nochtans zijn er in de buurt verschillende scholen gevestigd en komen er de komende jaren extra gezinswoningen in de nieuwe wijk 'Roobaertpark'. Er wordt werk gemaakt van een plan van aanpak voor een duurzame invulling van deze wijkantenne.

ARhus is een kenniscentrum en zoekt ook de verbinding met andere centra in de stad waar kennis, vooral gespecialiseerde kennis, centraal staat. Door dit netwerk van 'kennisantennes' uit te bouwen, kunnen we kennis nog beter ontsluiten voor onze bezoekers. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking rond het infopunt dementie of met het Wereldhuis.

Dit type gedecentraliseerde werking willen we in RADar, het leer- en innovatiecentrum van AZ Delta, op een ambitieuze manier vertalen in concrete projecten en diensten. We volgen ontwikkelingen in de zorg letterlijk vanop de eerste lijn en delen deze kennis met de burger. Via het Netwerk Gezondheidsvaardigheden krijgt de ARhus-hub in RADar een bovenlokale aantrekkingskracht.

7 ARHUS MAAKT WERK VAN EEN GEZONDHEIDSBIBLIOTHEEK

Vertrekkende van de lokale context bouwde ARhus een netwerk uit met verschillende organisaties die actief zijn rond zorg en gezondheid. De voorbije jaren werkten we zo aan projecten rond o.a. preventie, de gezondheidskloof en gezondheidsvaardigheden. Voorbeelden hiervan zijn het project 'Iedereen gezondheidsvaardig', de opstart van de Herstelacademie in de regio, het aanbod opleidingen rond reanimatie en de bijhorende collectie reanimatiepoppen.

Door dit netwerk blijven we op de hoogte van de andere speerpunten in de gezondheidssector. Een sterke partner vindt ARhus in AZ Delta, waar we nu mee invulling geven aan RADar rond het thema gezondheidsvaardigheden.

Dat dit een belangrijk thema is, wijzen ook de cijfers aan. Een derde van de bevolking van 15 jaar en ouder (33 %) heeft een laag niveau van gezondheidsvaardigheden, wat betekent dat ze niet over voldoende vaardigheden beschikken om beslissingen te nemen over hun gezondheid⁴⁰. Ook digitale vaardigheden spelen een grote rol in het domein gezondheid, vanwege het groeiende belang van eHealth en mHealth⁴¹. ARhus wil daarom de komende jaren verder inzetten op gezondheidsvaardigheden, preventie en promotie, met aandacht voor de gezondheidskloof en doelgroepen. Hier kan ARhus complementair werken, samen met de partners binnen het bestaande gezondheidsecosysteem in de stad. Wij denken meer bepaald een mooie tussenschakel te zijn naar de nulde lijn (informele zorg, niet-medische partners en de burger).

ARhus schrijft mee aan het gezondheidsbeleidsplan van de Stad en geeft er mee uitvoering aan. Jaarlijks wordt één thema in de kijker geplaatst. Daarnaast worden drie pijlers benoemd: toegankelijke gezondheidszorg, psychische gezondheid en gezondheidspreventie. De link tussen gezondheid en voeding is snel gelegd. Door gebruik te maken van gezonde, lokale en vernieuwende producten beschikt het ARhus Café over de ideale troeven om mensen met elkaar te verbinden, aan tafel, tijdens een kookworkshop of bij een demonstratie van innovatieve producten.

ARhus neemt rond het thema gezondheid concreet een voortrekkersrol op binnen de samenwerking van de bibliotheken van de Vlaamse centrumsteden en Muntpunt. Op die manier willen we de opgebouwde expertise delen met andere bibliotheken zodat ook hun gebruikers hieruit voordeel kunnen halen. Omgekeerd kunnen wij op die manier een beroep doen op expertise die in andere steden en regio's sterker uitgebouwd is. We noemen dit 'Interbibliothecair leenverkeer 2.0'⁴². Hiertoe werd, samen met AZ Delta en RADar, een consortium gevormd met bibliotheken en zorginstellingen.

ARhus wil verder inzetten op gezondheidsvaardigheden, preventie en promotie, met aandacht voor de gezondheidskloof en doelgroepen.

EINDNOTEN

- 1 Het jaar 2020 nemen niet mee in deze vergelijking omwille van de noodtoestand tijdens de coronapandemie. In de grafiek met de bezoekersaantallen is een kleine knik te merken rond het jaar 2018, dit komt door de verbouwingen aan het ARhus Café.
- 2 <https://www.roeselare.be/nieuws/roeselaarse-inwoners-voelen-zich-bij-de-gelukkigste-van-vlaanderen>
- 3 Zie o.m. https://www.roeselare.be/sites/default/files/bijlage/Jaarverslag%20Burgerzaken%202020_0.pdf
- 4 41.275 in Roeselare zelf, 14.678 in Rumbeke, 6.015 in Beveren en 1.716 in Oekene.
- 5 309, in 2019 was dit nog 540.
- 6 <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolkingsvooruitzichten-omvang-en-groei-cijfers-op-https://statistieken.vlaanderen.be/>
- 7 Cijfers van 2020 op https://integratiebeleid.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/20201208_LIIM-2020_Conclusies.pdf. Alle centrumsteden in Vlaanderen hebben meer dan 20% inwoners van buitenlandse herkomst, behalve Kortrijk (19,6%), Roeselare (15,4%) en Brugge (13,8%). Genk en Antwerpen tellen dan weer het meest inwoners van buitenlandse herkomst, resp. 57,1% en 50,4%.
- 8 <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolkingsvooruitzichten-alleenwonenden>
- 9 In 2019 was die 77,2% voor de 20-64 jarigen, het Vlaamse gemiddelde bedroeg 75,2%. Cijfers op https://arvastat.vdab.be/arvastat_arbeidsmarkt.html.
- 10 <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/vdab-werkloosheid#sources>
- 11 Cijfers op https://arvastat.vdab.be/arvastat_arbeidsmarkt.html
- 12 10,8% zelfstandigen en helpers in hoofdberoep in 2020.
- 13 In 2021 11,6% tegenover het Vlaams gemiddelde van 11,1%.
- 14 Cijfers op <https://provincies.incijfers.be/>.
- 15 2.524 kleuters en 4.593 lagere schoolleerlingen.
- 16 Cijfers voor 2019.
- 17 Cijfers op <https://roeselare.incijfers.be/>.
- 18 De recentste meting in 2020 toont echter een knik naar 64,5%, wellicht door de coronapandemie.
- 19 Een kanttekening hierbij is het hoge suïcidecijfer. Dit ligt in Oost- en West-Vlaanderen veel hoger dan in de rest van Vlaanderen (dat op Europees vlak al één van de koplopers is). Zie: <https://www.demorgen.be/nieuws/veel-meer-suicidepogingen-in-oost-en-west-vlaanderen-dan-in-rest-van-vlaanderen-ba829ee0/>.
- 20 https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2020/2020_08_24_CF
- 21 <https://www.roeselare.be/sites/default/files/bijlage/Bestuursakkoord%202019.pdf>
- 22 <https://www.kenniswest.be/publicatie/bouwen-aan-the-next-midwest-een-economische-vernieuwingsvisie-voor-midwest/79849>
- 23 <https://www.midwest.be/file/download/ca3a4b7d-69de-4bfa-a384-eb9ed87d1f84/31B972CAFAE0A31F1C6CC09D9F196A5D>
- 24 Toekomstige positionering en strategie van het samenwerkingsverband BRoeRe', p. 26
- 25 Beleidsnota bij de voorstelling van de meerjarenplanning: <https://www.west-vlaanderen.be/sites/default/files/2019-12/Beleidsverklaring-eerste-gedeputeerde-Bart-Naeyaert.pdf>. Meerjarenplanning: https://www.west-vlaanderen.be/sites/default/files/2019-12/Voorstelling-meerjarenplanning-2020-2025_1.pdf
- 26 <http://www.pomwvl.be/relanceplan>
- 27 https://www.west-vlaanderen.be/sites/default/files/2020-09/Strategisch_Plan_Geletterdheid_Provincie_West-Vlaanderen.pdf
- 28 <https://www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024>
- 29 Denk hierbij aan de praattafels voor anderstaligen die ARhus organiseert of het verbinden van starters en mentoren (zie verder).
- 30 <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/vlaamse-veerkracht>
- 31 Dit is ook het uitgangspunt van het 'Testhuis' dat samen met de dienst burgerzaken opgezet wordt (zie verder).
- 32 https://europa.eu/european-union/about-eu/priorities_nl
- 33 De Bank van Roeselare en West-Vlaanderen werd in 1924 opgericht als een middenstandsbank. Het doel was om het geld dat hier in de streek verdiend werd, terug in de streek te investeren. Hiermee werd de bank een motor van de economische groei in West-Vlaanderen, zeker vanaf de jaren 1960. ARhus De Munt staat nu op de plaats waar vroeger de hoofdzetel van de bank gevestigd was.
- 34 Een Leesoffensief voor Vlaanderen, 2021, p. 5.
- 35 Peter, Elke. 'Laten we het onderwijsdebat niet verengen tot de thuistaal' op <https://www.knack.be/nieuws/onderwijs/laten-we-het-onderwijsdebat-niet-verengen-tot-de-thuistaal/article-opinion-1568833.html>
- 36 Denk bv. aan de 'Citizen Science' projecten, waarbij burgers een actieve rol opnemen bij het opzetten van het onderzoek en het verzamelen van onderzoeksdata.
- 37 Bv. binnen de Expertengroep e-inclusie van de VVSG, binnen het City Deals programma, ...
- 38 Voorbeelden hiervan zijn het TETRA-project 'SIVAR', waarbij ARhus hielp om de kennis rond AR en VR bij lokale ondernemingen te versterken, of het project Onlinehulp-apps waarbij onderzoekers een aantal apps rond mentale gezondheid valideerden, kennis die ARhus op zijn beurt met het publiek deelt.
- 39 Hiervoor wordt bv. ook wel de term 'familie' gebruikt, waarmee ook rekening gehouden wordt met de vriendenkring rond een gezinskern.
- 40 <https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/determinanten-van-gezondheid/gezondheidsvaardigheden>
- 41 eHealth omvat alle onlinecommunicatie tussen de patiënt en de zorgverstreker, of tussen de cliënt en de hulpverlener. mHealth verwijst dan weer naar het gebruik van toestellen en toepassingen om gezondheidsgegevens te meten en te delen tussen patiënten en zorgverleners.
- 42 InterBibliothecair Leenverkeer (IBL) maakt het mogelijk om kennis, onder de vorm van boeken, artikels en andere materialen te laten circuleren tussen bibliotheken en hun gebruikers over heel Vlaanderen.

Adres en contact

De Munt 8, 8800 Roeselare
051 69 18 00 - info@arhus.be - www.arhus.be

